

คุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่เมืองอู่ฮั่น
เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์
The Spiritual Value of Phoenix Patterns
in Chu Culture of Wuhan for Creative
Cultural Product Design

(Received: August 3, 2023 Revised: October 20, 2023 Accepted: January 10, 2024)

Wang Dan¹, ภารดี พันธุภากร², ชุศักดิ์ สุวิมลเสถียร³

Wang Dan, Poradee Panthupakorn, Chusak Suvimolstien

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของลวดลายหงส์ในเครื่องเงินวัฒนธรรมฉู่ผ่านการวิเคราะห์ต้นกำเนิดทางประวัติศาสตร์และรูปแบบศิลปะของวัฒนธรรมฉู่ เพื่อศึกษาความหมายแฝงทางจิตวิญญาณและองค์ประกอบเฉพาะของลวดลายหงส์ที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมฉู่และเพื่อถอดคุณค่าทางศิลปะของลวดลายหงส์ตลอดจนองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและความหมายแฝงทางจิตวิญญาณมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยภาคสนาม การวิจัยเชิงสร้างสรรค์จากการวิเคราะห์ลวดลายหงส์ที่ปรากฏในศิลปะเครื่องเงินของวัฒนธรรมฉู่

¹นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: 62810043@go.buu.ac.th

²ศาสตราจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา E-mail: poradee@buu.ac.th

³ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. ที่ปรึกษาร่วม สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

สามารถสรุปรูปทรงของลวดลายหงส์ในศิลปะเครื่องเงินฉู่ได้เป็นรูปทรงเดี่ยว สมบูรณ์และรูปทรงนามธรรม 3 แบบได้แก่ รูปตัว “S” รูปตัว “C” และ รูป “ลูกศร”

จากการศึกษาสามารถสรุปคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ ในวัฒนธรรมฉู่ได้ 3 ประเด็นคือ 1) การสะท้อนถึงชีวิตและดวงอาทิตย์ 2) การสะท้อนถึงการเปิดรับและนิมิตมงคล และ 3) การสะท้อนถึงความจริง ความดี ความงาม ในด้านการออกแบบ ได้นำหลักการจัดองค์ประกอบ ภาพมาใช้ในการออกแบบลวดลายที่สะท้อนคุณค่าทางจิตวิญญาณ ของลวดลายหงส์ และนำไปประยุกต์ใช้กับการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม สร้างสรรค์ประเภทของใช้ในบ้านจำนวน 3 ชิ้นได้แก่ โคมไฟตั้งโต๊ะ เชิงเทียน เชิงกายาน และแจกัน โดยถือเอาวัฒนธรรมเป็นรากฐานของการออกแบบ อัตลักษณ์ทางศิลปะของลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่ถ่ายทอดผ่านรูปทรง และลวดลายของผลิตภัณฑ์ สื่อถึงคุณค่าทางจิตวิญญาณอันเป็นตัวแทน ของลวดลายหงส์ได้แก่ ไฟ ดวงอาทิตย์ ชีวิต ความมงคล ความมั่งคั่ง ความสามัคคี และความดีงาม การประยุกต์ลวดลายหงส์ในผลิตภัณฑ์ของใช้ในบ้านถือเป็นการ สืบทอดและส่งเสริมวัฒนธรรมฉู่ ทำให้คุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ ที่อุปมาถึงคุณค่าอันดีงามส่งต่อไปยังผู้คนในยุคสมัยใหม่ผ่านผลิตภัณฑ์ วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ตลอดจนสามารถสะท้อนคุณค่าและความสำคัญ ของยุคแห่งลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่ได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: วัฒนธรรมฉู่ ลวดลายหงส์ คุณค่าทางจิตวิญญาณ
ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์

Abstract

This research aims to study the evolution of phoenix patterns in lacquerware from Chu culture through the analysis of historical origins and artistic styles. It seeks to uncover the spiritual meanings and unique elements of the phoenix patterns in Chu culture, to extract their artistic values, and to apply these cultural and spiritual elements in the design of creative cultural products. The research methods employed include document research, field research, and creative research.

Through the analysis of phoenix patterns in Chu lacquerware art, three main shapes of the phoenix patterns were identified: the complete single shape, and three abstract shapes: the “S” shape, the “C” shape, and the “arrow” shape.

The study concludes that the spiritual values of the phoenix patterns in Chu culture can be summarized into three key points: 1) Reflection of life and the sun, 2) Reflection of openness and auspicious visions, and 3) Reflection of truth, goodness, and beauty. In terms of design, the principles of composition were used to design patterns that reflect the spiritual values of the phoenix patterns. These were applied to the design of three creative cultural home products: a table lamp, an incense holder, and a vase, using culture as the foundation of the design.

The artistic identity of the phoenix patterns in Chu culture is conveyed through the shapes and patterns of these products, presenting spiritual values such as fire, the sun, life, good fortune,

wealth, unity, and goodness. Applying the phoenix patterns to household products serves to preserve and promote Chu culture, transmitting the spiritual values embodied by the phoenix patterns to contemporary audiences through creative cultural products. This approach effectively reflects the importance and value of the era of phoenix patterns in Chu culture.

Keywords: Chu Culture, Phoenix Patterns, Spiritual Values, Creative Cultural Products.

ที่มาของการวิจัย

ด้วยการพัฒนา ในยุค โลกาภิวัตน์ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในโลก มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น วัฒนธรรมที่หลากหลายของแต่ละประเทศและภูมิภาคกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว อิทธิพลและการปะทะทางวัฒนธรรมก็มีพลังมากขึ้นเช่นกัน ภายใต้การพัฒนาและอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม ผู้คนต่างได้รับอิทธิพลทางความคิดจากการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ราชวงศ์ อย่างไรก็ตามความเข้าใจของผู้คนเกี่ยวกับวัฒนธรรมอยู่ยังมีไม่มากนัก วัฒนธรรมอยู่เป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีนดั้งเดิมที่ไม่อาจละเลยได้เนื่องจากเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวและโจวซึ่งมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อวัฒนธรรมสมัยใหม่

ความเชื่อของชาวฉู่ ได้รับการสะท้อนผ่านสัญลักษณ์ประจำเผ่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางศิลปะที่ชัดเจนของชาวฉู่ งานศิลปะซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมฉู่ มีลักษณะการออกแบบและรูปแบบที่แสดงถึงจินตนาการและจิตสำนึกด้านสุนทรียภาพอย่างชัดเจน โดยศิลปะของวัฒนธรรมฉู่ได้ปรากฏในหลากหลายรูปแบบ เช่น เครื่องสัมฤทธิ์ เครื่องเงิน สิ่งทอ ฯลฯ ทั้งนี้ การแสดงออกทางศิลปะที่เป็นตัวแทนมากที่สุดของวัฒนธรรมฉู่คือ “ลวดลายหงส์” การบูชาหงส์ของชาวฉู่มีวิวัฒนาการมาจากความเชื่อของการบูชาดวงอาทิตย์ในสมัยโบราณ “หงส์” เป็นความเชื่อเรื่องสัญลักษณ์ประจำเผ่าในวัฒนธรรมฉู่และเป็นตัวแทนคุณค่าทางจิตวิญญาณอันหมายถึงการตระหนักรู้เกี่ยวกับศาสนา ชีวิต และธรรมชาติ เป็นตัวแทนของความคิดวัฒนธรรม อุดมการณ์ของชาวฉู่ที่มีอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน

ในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรมฉู่ กอปรกับการแสดงออกทางคุณค่าในวัฒนธรรมฉู่ “ลวดลายหงส์” มีความหมายที่สอดคล้องกับค่านิยมหลักของสังคมนิยมจีนที่ได้รับการถ่ายทอดส่งต่อกันมา

การนำ “ลวดลายหงส์” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ประจำเผ่าในวัฒนธรรมฉู่มาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์นั้นถือเป็นกระแสแนวโน้มที่เหมาะสมทำให้เกิดการส่งเสริมการเผยแพร่และตระหนักถึงคุณค่าทางศิลปะวัฒนธรรมของยุคสมัยฉู่ ลวดลายหงส์เป็นลวดลายตกแต่งทั่วไปของสัญลักษณ์ประจำเผ่าในวัฒนธรรมฉู่ มีลักษณะทางศิลปะและคุณค่าทางจิตวิญญาณที่โดดเด่น การวิเคราะห์ความหมายทางวัฒนธรรมของลวดลายหงส์ ตลอดจนการนำคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์มารวมเข้ากับผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์สมัยใหม่นั้น ในแง่หนึ่งจะทำให้ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์มีเอกลักษณ์มากยิ่งขึ้น และกลายเป็นตัวแทนทางศิลปะของวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกแง่หนึ่งยังเป็นการสืบทอดศิลปะดั้งเดิมของวัฒนธรรมฉู่ ทำให้คนในปัจจุบันเข้าใจความหมายทางวัฒนธรรมรวมถึงคุณค่าทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรมฉู่ได้มากยิ่งขึ้น

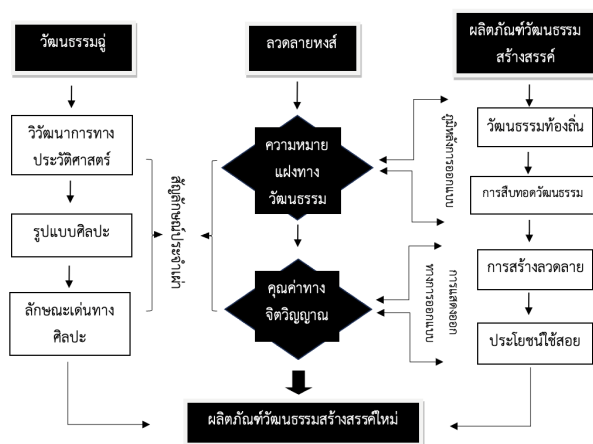
วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจวิวัฒนาการของลวดลายหงส์ในเครื่องเงินของวัฒนธรรมฉู่ผ่านการวิเคราะห์ต้นกำเนิดทางประวัติศาสตร์และรูปแบบศิลปะของวัฒนธรรมฉู่ เพื่อศึกษาความหมายแฝงทางจิตวิญญาณและองค์ประกอบเฉพาะของลวดลายหงส์ที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมฉู่และการออกแบบสมัยใหม่และเพื่อถอดคุณค่าทางศิลปะของลวดลายหงส์ตลอดจนองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและความหมายแฝงทางจิตวิญญาณมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ดำเนินการศึกษาคำสำคัญหลักสามคำได้แก่ “วัฒนธรรมฉู่” “ลวดลายหงส์” และ “ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม” วิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของ “วัฒนธรรมฉู่” ผ่านการเรียบเรียงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์

และสรุปลักษณะทางศิลปะของรูปแบบศิลปะเครื่องเงินในวัฒนธรรมฉู่ และสรุปลักษณะของวัฒนธรรมฉู่ วิเคราะห์วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ของ “ลวดลายหงส์” ในวัฒนธรรมสัญลักษณ์ประจำเผ่า วิเคราะห์คุณค่า ทางจิตวิญญาณและความหมายทางวัฒนธรรมของ “ลวดลายหงส์” ในช่วงเวลา และพื้นที่ที่เจาะจงรวมถึงวิวัฒนาการการสร้างศิลปะในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์ลักษณะทางสุนทรียภาพในวิวัฒนาการและการพัฒนาการ จากการวิเคราะห์ การพัฒนาและประเภทของผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม ทำความเข้าใจ ความหมายทางวัฒนธรรม การแสดงออกทางทัศนศิลป์ การประยุกต์ใช้ ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมในการออกแบบสมัยใหม่ วิเคราะห์ ความต้องการของคุณค่าทางจิตวิญญาณในผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม จากการเชื่อมโยงทางสุนทรียศาสตร์ของลักษณะทางวัฒนธรรม “วัฒนธรรมฉู่” และ “ลวดลายหงส์” นำมารวมกับความต้องการคุณค่าทางจิตวิญญาณ ของผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความหมายแฝงทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ที่ปรากฏในงานศิลปะเครื่องเงินของวัฒนธรรมฉู่
2. ได้ต้นแบบสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่สะท้อนคุณค่าทางจิตวิญญาณและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของลวดลายหงส์
3. เป็นการเผยแพร่ทำให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมฉู่และเกิดความภาคภูมิใจ
4. เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและสามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นด้วยผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยของงานวิจัยฉบับนี้คือลวดลายหงส์บนเครื่องเงินในวัฒนธรรมฉู่ รวมถึงการแสดงออกของคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์บนเครื่องเงิน และอิทธิพลต่อการออกแบบเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์สมัยใหม่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวัฒนธรรมฉู่ซึ่งอยู่บริเวณตอนกลางและตอนล่างของแม่น้ำแยงซี และเนื่องจากเมืองอู่ฮั่นเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรมฉู่ที่สำคัญ การวิจัยนี้จึงกำหนดขอบเขตพื้นที่การวิจัยที่เมืองอู่ฮั่นซึ่งอยู่ในรัศมีศูนย์กลางของมณฑลหูเป่ย์ โดยจะวิเคราะห์และสรุปรูปแบบการแสดงออกทางศิลปะและคุณค่าทางจิตวิญญาณของ “ลวดลายหงส์” ในขอบเขตทางพื้นที่ดังกล่าว

การศึกษาลวดลายหงส์ในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาวิวัฒนาการของลวดลายหงส์ในยุคขุนชิว จ้านกั๋ว และราชวงศ์ฉินและฮั่น โดยช่วงเวลาทั้ง 3 ยุคนี้ เป็นยุคที่วัฒนธรรมฉู่ได้พัฒนาถึงขั้นสูงสุดตลอดจนขยายอิทธิพลของวัฒนธรรมไปอย่างกว้างขวาง ลวดลายหงส์ก็อยู่ในช่วงเวลาดังกล่าวเช่นกัน และยังกลายเป็นรูปแบบทางศิลปะที่มีเอกลักษณ์ในวัฒนธรรมฉู่

งานวิจัยนี้ ได้เจาะจงศึกษาลวดลายหงส์ที่ปรากฏบนเครื่องเงินของวัฒนธรรมฉู่ และนำ “ลวดลายหงส์” มาออกแบบใหม่เพื่อประยุกต์ใช้กับการออกแบบของใช้ภายในบ้าน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยทางเอกสาร งานวิจัยนี้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของแคว้นฉู่ วิถีชีวิตทางคติความเชื่อของชาวฉู่ รูปแบบศิลปะและลวดลายหงส์บนเครื่องเงินในวัฒนธรรมฉู่ รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดของผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ในอนาคต

การลงพื้นที่ภาคสนาม ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจเครื่องเงินของแคว้นฉู่ในพิพิธภัณฑ์ 3 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์เมืองอู่ฮั่น พิพิธภัณฑ์มณฑลหูเป่ย์ และพิพิธภัณฑ์เมืองจิงโจว เพื่อรวบรวมลวดลายหงส์บนเครื่องเงิน วิเคราะห์และสรุปลักษณะเด่นทางศิลปะและคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการประเมินความเที่ยงตรง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คนในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์และนักวิชาการด้านการวิจัยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้รวมทั้งหมด 3 คน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์จากรากฐานของวัฒนธรรม

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์รูปแบบทางศิลปะและคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์บนเครื่องเงินในวัฒนธรรมฉู่มาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ลวดลายหงส์ และนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ประเภทเครื่องใช้ในบ้านจำนวน 3 ชิ้น ได้แก่ โคมไฟตั้งโต๊ะ เหยียงเทียนเชิงกำยาน และแจกัน

วิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

วัฒนธรรมฉู่มีระยะเวลายาวนานกว่า 800 ปีตั้งแต่ 1027 ปีก่อนคริสตกาล ถึง 223 ปีก่อนคริสตกาล เป็นวัฒนธรรมประจำภูมิภาคที่มีเอกลักษณ์และก่อเกิดขึ้นโดยชนชาวฉู่ แสดงให้เห็นถึงประเพณีพื้นบ้าน ค่านิยมและแนวคิดทางจิตวิญญาณของชาวฉู่ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจียงอันในสมัยนั้น การก่อเกิดของวัฒนธรรมฉู่มีความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนชาวฉู่ในด้านต่าง ๆ เช่น การเมือง ขาดิพันธุ์ ศาสนา ศิลปะ ปรัชญา วรรณคดี ฯลฯ จากวิถีวัฒนธรรมเหล่านี้ได้พัฒนาจนกลายเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแคว้นฉู่ได้แก่ เอกลักษณ์ทางศาสนากับเวทมนตร์คาถา ความแปลกและโรแมนติก และความมูมานะและอิสรภาพ (Yu, 1985)

วัฒนธรรมฉู่เป็นการบูรณาการวัฒนธรรมทางความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ ประเพณีและวิถีชีวิตของชาวฉู่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อดั้งเดิมของวัฒนธรรมฉู่ ทั้งนี้ Yao (1999) ได้วิเคราะห์มุมมองด้านวิถีชีวิตชาวฉู่ โดยพบว่างานหัตถกรรมเครื่องเงินได้รับการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในวิถีชีวิตของชาวฉู่ เครื่องเงินยังเป็นตัวแทนของศิลปะในวัฒนธรรมฉู่ เมื่อพิจารณางานศิลปะเครื่องเงินที่ขุดพบ (ดังภาพที่ 1) ส่วนใหญ่เป็นงานที่ผลิตขึ้นในช่วงยุคจ้านกั๋วของอารยธรรมฉู่ โดยงานเครื่องเงินในยุคดังกล่าวนี้ถือเป็นตัวแทนที่โดดเด่นของศิลปะฉู่ และลวดลายหงส์ที่ปรากฏบนศิลปะเครื่องเงินฉู่ยังถือเป็นลวดลายที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นอันเป็นเอกลักษณ์ของแคว้นฉู่

ภาพที่ 1 ตลับเครื่องเขินตกแต่งลวดลายหงส์

ที่มา: (China cultural relics, 2017, Online)

Zhang (1987) ผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมฉู่ ได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของวัฒนธรรมฉู่ โดยเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมฉู่กับหงส์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลวดลายหงส์สะท้อนถึงแก่นแท้ของวัฒนธรรมฉู่ได้อย่างชัดเจน ลวดลายหงส์และเครื่องเขินเป็นสิ่งที่แสดงถึงคติความเชื่อ ศิลปะ ตลอดจนเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมฉู่ได้อย่างชัดเจน

ลวดลายหงส์จะแสดงลักษณะเด่นที่แตกต่างกันไปตามรูปแบบศิลปะที่แตกต่างกันของวัฒนธรรมฉู่ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่ ลวดลายหงส์บนเครื่องสัมฤทธิ์ของแคว้นฉู่จะแตกต่างจากลวดลายหงส์ของราชวงศ์ซางและโจวที่มีรูปลักษณะคล้ายและซิงซัง ลวดลายหงส์บนเครื่องสัมฤทธิ์ในสมัยฉู่จะมีความละเอียดอ่อนและพลิ้วไหว ชาวฉู่มีความชำนาญในการใช้จังหวะของเส้นโค้ง และมีการทำลวดลายหงส์ให้เป็นแบบนามธรรมเพื่อผสมผสานเข้ากับลายเมฆและลวดลายเรขาคณิต มีการปรับลวดลายให้เป็นเส้นโค้งที่อ่อนช้อยและพลิ้วไหว (ดังภาพที่ 2) ลวดลายหงส์ได้รับการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในศิลปะเครื่องเขิน รูปแบบทางศิลปะของ

ลวดลายหงส์จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างหลากหลาย ทั้งการเปลี่ยนเป็นแบบนามธรรมและการตกแต่งด้วยการวาดเขียน อย่างไรก็ตาม การผสมผสานระหว่างลวดลายหงส์กับเครื่องเงินนั้นถือได้ว่าเป็นการแสดงออกทางศิลปะที่เป็นแบบฉบับของวัฒนธรรมฉู่ (ดังภาพที่ 3) นอกจากนี้ ในงานเย็บปักก็มีการใช้ลวดลายหงส์ในการปักตกแต่งเป็นลายผ้าอย่างสวยงามเช่นกัน ลวดลายหงส์แบบต่อเนื่องบนงานปักได้สะท้อนให้เห็นถึงทักษะอันวิจิตรประณีตของชาวฉู่ (ดังภาพที่ 4)

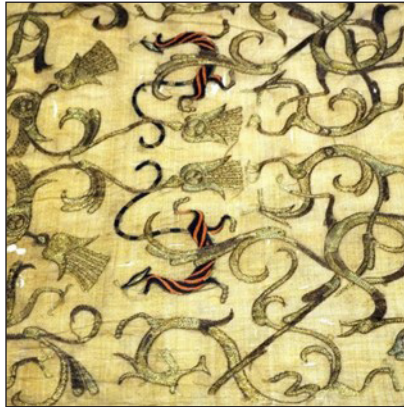
ภาพที่ 2 ภาพชนะกู่ย (簋) ฐานสี่เหลี่ยมลวดลายหงส์
(ราชวงศ์โจวตะวันตก)

ที่มา: (Three Hundred Sixty Baiken, 2017, Online)

ภาพที่ 3 ตลับเครื่องเงินเขียนสีลวดลายหงส์

ที่มา: (Pi, 2016)

ภาพที่ 4 ผ้าปักลายมังกร หงส์ และพยับคัน
ที่มา: (Chinese Handicraft, 2017, Online)

Yu (1985) ได้วิเคราะห์วัฒนธรรมผ้าจากมุมมองของโบราณวัตถุและสรุปลักษณะเด่นของวัฒนธรรมผ้าในแง่ของเวลา พื้นที่ และศิลปะจากโบราณวัตถุที่ขุดพบ ขณะที่ Zhang (1987) ได้ทำการวิเคราะห์อย่างละเอียดเกี่ยวกับลักษณะเด่นทางศิลปะของเครื่องเงินซึ่งพบว่า หงส์เป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรม ความหมายแฝงทางจิตวิญญาณของหงส์ได้สืบทอดวัฒนธรรมให้ยืดยาวไป ลวดลายหงส์ยังได้รับการนำมาใช้อย่างแพร่หลายในรูปแบบศิลปะต่าง ๆ ของแคว้น Yu (2019) Meng (2016) และ Chen (2017) ได้วิเคราะห์ศิลปะของลวดลายหงส์ที่ปรากฏบนเครื่องเงินและสรุปว่า ลักษณะทางศิลปะของลวดลายหงส์บนเครื่องเงินคือแก่นแท้ของวัฒนธรรม จากการศึกษางานชิ้นนี้ได้ว่า ศิลปะเครื่องเงินเป็นตัวแทนทางศิลปะของวัฒนธรรม ลวดลายหงส์เป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรม การผสมผสานกันของลวดลายหงส์และศิลปะเครื่องเงินถือเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมและสืบสานจิตวิญญาณของวัฒนธรรม

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมผู้และลวดลายหงส์ ในช่วงยุคแรก “หงส์” ได้ปรากฏขึ้นในอารยธรรมชนเผ่าในรูปแบบของสัญลักษณ์ประจำเผ่า และเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอำนาจและเป็นวัตถุสำหรับกราบไหว้บูชา ในยุคดึกดำบรรพ์ ลวดลายหงส์ใช้เป็นลวดลายตกแต่งบนเครื่องปั้นดินเผาเขียนสีเป็นหลัก ลวดลายหงส์ที่ปรากฏส่วนใหญ่จะอยู่ในท่ายืนและมองทอดยาวไปข้างหน้า หรืออยู่ในท่ากางปีกพร้อมบิน ลวดลายเหล่านี้ล้วนเป็นภาพลักษณ์ที่มีชีวิตชีวา ลวดลายหงส์ส่วนใหญ่แสดงด้วยลายเส้น ในยุคแรก ๆ ลวดลายหงส์ส่วนใหญ่จะไม่มีหงอนและขนหาง มีลักษณะเป็นเพียงสัญลักษณ์ประจำเผ่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตและแนวคิดเชิงนามธรรมต่อวัฒนธรรมชาติของชาวลื้อ

จากการวิเคราะห์ลวดลายหงส์บนเครื่องปั้นดินเผาทำให้เห็นว่า การสร้างสรรค์ลวดลายหงส์ของชาวลื้อ ทั้งลวดลายหงส์ในท่ายืนสงบ หงส์ในท่าเดิน และหงส์ที่โบยบินอย่างสง่างาม ล้วนเป็นเจตคติของบรรพบุรุษชาวลื้อที่ได้รับการสืบทอดส่งต่อมา รูปทรงส่วนใหญ่ของหงส์ลื้อแบ่งเป็นรูปทรงเดี่ยวสมบูรณ์ และรูปทรงนามธรรมเรียบง่าย ในบรรดารูปทรงนามธรรมเรียบง่ายประกอบด้วยลวดลายหงส์รูปตัว “S” ลวดลายหงส์รูปตัว “C” และลวดลายหงส์รูป “ลูกศร” (ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2) ชาวลื้อสร้างสรรค์งานศิลปะเครื่องปั้นด้วยการจัดวางองค์ประกอบภาพและผสมผสานเรื่องราวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รูปทรงของลวดลายหงส์ได้รับการสร้างขึ้นอย่างชาญฉลาดในลักษณะของสัญลักษณ์ นามธรรม และความเรียบง่าย วิธีการสร้างรูปทรงของลวดลายหงส์ลื้อนั้นมีทั้งการใช้ลายเส้น วิธีการสร้างแบบนามธรรม และวิธีการริ้วสร้างใหม่ จึงเกิดเป็นภาพลักษณ์ลวดลายหงส์ที่มีความหลากหลาย

ตารางที่ 1 ลวดลายหงส์แบบเดียวสมบูรณ์ที่ปรากฏบนเครื่องเงิน

ลักษณะ ของลวดลาย	ประเภท เครื่องเงินและ แหล่งขุดพบ	ลักษณะ ของลวดลาย	ประเภท เครื่องเงินและ แหล่งขุดพบ
	โลงศพชั้นใน ตกแต่งด้วย เทคนิคเครื่องเงิน เขียนสี ขุดพบ ในสุสานเจิงโหวออี		โล่ ตกแต่งด้วย เทคนิคเครื่องเงิน ลวดลายหงส์ ขุดพบที่สุสาน หลี่เจียไถหมายเลข 4
	โลงศพชั้นใน ตกแต่งด้วย เทคนิคเครื่องเงิน เขียนสี ขุดพบ ในสุสานเจิงโหวออี		ฉากกั้น ไม้ฉลุ ตกแต่งด้วย เทคนิคเครื่องเงิน เขียนสี ขุดพบ ที่สุสานเจียงหลิงวัง หมายเลข 1
	ชุดเกราะของม้า ตกแต่งด้วย ลวดลายหงส์ ขุดพบใน สุสานเจิงโหวออี		โลงศพชั้นใน ตกแต่งด้วย เทคนิคเครื่องเงิน เขียนสี ขุดพบ ในสุสานเจิงโหวออี

ตารางที่ 2 ลวดลายหงส์แบบนามธรรมเรียบง่ายที่ปรากฏบนเครื่องเงิน

ลักษณะ ของ ลวดลาย	ประเภท ลวดลาย	ประเภท เครื่องเงิน และแหล่ง ขุดพบ	ลักษณะ ของ ลวดลาย	ประเภท ลวดลาย	ประเภท เครื่องเงิน และแหล่งขุด พบ
	ลูกศร	ตลับเครื่องเงิน ทรงกลม ลวดลายหงส์ ขุดพบ สุสานขุ่ยหูตี้ หมายเลข 7		ลูกศร	กล่องเครื่องเงิน ลวดลายหงส์ เปลี่ยนรูป ขุดพบใน สุสานหยาน เจียหลิง หมายเลข 35
	ลูกศร	ตลับเครื่องเงิน ลวดลายหงส์ เปลี่ยนรูป ขุดพบสุสาน เจียงหลิง หม่าซาน หมายเลข 1		ตัว "S"	ภาชนะตัง (𠙴) เครื่องเงินโครไม้ ลวดลายหงส์ เปลี่ยนรูป ขุดพบที่สุสาน จิวเหลียนตุน หมายเลข 2
	ลูกศร	หม้อเครื่องเงิน ลวดลายหงส์ เปลี่ยนรูป ขุดพบ ในสุสาน ฉางไถกวาน หมายเลข 1		ตัว "C"	ฝาตลับเครื่องเงิน ลวดลายหงส์ เปลี่ยนรูป ขุดพบใน สุสานเปาซาน หมายเลข 2

ตารางที่ 2 ลวดลายหงส์แบบนามธรรมเรียบง่ายที่ปรากฏบนเครื่องเงิน (ต่อ)

ลักษณะ ของ ลวดลาย	ประเภท ลวดลาย	ประเภท เครื่องเงิน และแหล่ง ขุดพบ	ลักษณะ ของ ลวดลาย	ประเภท ลวดลาย	ประเภท เครื่องเงิน และแหล่งขุด พบ
	ตัว "C"	ตลับเครื่องเงิน ลวดลาย หงส์ ขุดพบ ในสุสาน จีวหลี่ หมายเลข 1		ตัว "C"	โลงศพชั้นใน ตกแต่งด้วย เทคนิค เครื่องเงิน เขียนสี ขุดพบ ในสุสาน เจิงโหวอี

ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ (Cultural and Creative Products) ได้กลายเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่วัฒนธรรมที่ผู้คนชื่นชอบและทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมได้รับการสืบทอดอย่างดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ Zhang (2012) และ Wei (2010) ได้ทำการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการพัฒนารวมถึงวิเคราะห์คุณค่าด้านบทบาทหน้าที่ของผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์มีบทบาทในการส่งเสริมการสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นอย่างมาก สามารถกระตุ้นความนิยมของตลาดได้ ประเด็นสำคัญคืองานสร้างสรรค์ที่มีบทบาทในการสะท้อนคุณค่าทางวัฒนธรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมจึงไม่เพียงแต่สะท้อนความสวยงามและใช้งานได้จริงของผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังชี้ให้เห็นถึงแก่นของค่านิยมและการเผยแพร่จิตวิญญาณของวัฒนธรรม

Lu (2018) และ Hou (2020) ได้นำเสนอหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์โดยสรุปได้ว่า องค์ประกอบการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ที่ปรากฏในผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ล้วนสกัดมาจากคุณค่าทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางจิตวิญญาณ โดยผสมผสานเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และวิธีการผลิตขั้นสูง อีกทั้งผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์จะต้องสอดคล้องกับรสนิยมทางสุนทรีย์ของคนยุคใหม่ด้วย หลักการข้างต้นนี้มีบทบาทเป็นแนวทางที่นำไปสู่การผสมผสานวัฒนธรรมในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์

คุณค่าทางจิตวิญญาณและความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของลวดลายหงส์วัฒนธรรมฉู่

ความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของลวดลายหงส์มีพื้นฐานมาจากความหมายแฝงของวัฒนธรรมฉู่ คุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่คือการตกผลึกทางความคิดและจิตสำนึกของผู้คนเป็นการแสดงออกถึงคติความเชื่อของชาวฉู่อย่างเข้มข้น ชาวฉู่สืบทอดวัฒนธรรมมาจากบรรพบุรุษ มีคติแนวคิดที่ว่าทุกสรรพสิ่งล้วนมีวิญญาณสถิตอยู่ ชาวฉู่ได้เปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติให้เป็นรูปสัญลักษณ์ประจำเผ่า ซึ่งกลายเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณ และค่อย ๆ พัฒนาเป็นกิจกรรมบูชารูปสัญลักษณ์ ลวดลายหงส์นับเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณของชาวฉู่ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับเอกลักษณ์ด้านความเชื่อทางศาสนาและเวทมนตร์คาถาของวัฒนธรรมฉู่

แคว้นฉู่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม ซึ่งมีทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมของที่ราบภาคกลางและวัฒนธรรมรักอิสระของชาวป่าในภาคใต้ การหลอมรวมทางวัฒนธรรมส่งเสริมให้เกิดอัตลักษณ์ใหม่ ลวดลายหงส์เป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะในวัฒนธรรมฉู่ ทั้งยังแสดงถึงการสืบทอดรูปแบบโรแมนติกหรือจินตนิยม (Romanticism) ที่ไร้ข้อจำกัด สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเด่นด้านความเป็นจินตนิยมและแปลก (Grotesque) ของวัฒนธรรมฉู่

การพัฒนาของแคว้นฉู่ ล้วนเกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิญญาณที่ไม่ย่อท้อของผู้บุกเบิกในช่วงแรก ๆ ของการก่อตั้งแคว้น จิตวิญญาณแห่งการบุกเบิกและมุ่งแสวงหาความก้าวหน้าของชาวฉู่ รวมถึงจิตวิญญาณของการก่อตั้งประเทศที่เป็นเอกราชล้วนเป็นลักษณะเด่นด้านความมุ่งมั่นและอิสรภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เติมเต็มความหมายแฝงใหม่ในวิวัฒนาการทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์และการบุขารูปสัญลักษณ์ของชาวฉู่

ลวดลายหงส์ในศิลปะของวัฒนธรรมฉู่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อและคุณค่าทางจิตวิญญาณของชาวฉู่ ทั้งนี้ ในการสร้างสรรค์ลวดลายหงส์ของชาวฉู่ ท่าทางของหงส์ที่ปรากฏมีทั้งลวดลายหงส์ที่ยืนนิ่งสงบ หงส์ที่อยู่ในท่าเยื้องย่างก้าวเดิน และหงส์ที่โบยบินอย่างสง่างาม การสร้างลวดลายเหล่านี้ล้วนเป็นการสืบทอดเจตคติของบรรพบุรุษผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อทางศาสนาที่สืบทอดต่อกันมา จากวิวัฒนาการและการพัฒนาของลวดลายในยุคชางและโจว การสร้างลวดลายหงส์ของวัฒนธรรมฉุ่นั้นได้ตระหนักถึงลักษณะที่โดดเด่นของเครื่องใช้ประเภทต่าง ๆ ลวดลายหงส์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างหลากหลายแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ที่โดดเด่นของชาวฉู่ และยิ่งพิสูจน์ได้ว่า ลวดลายหงส์ในหัวใจและสายตาของชาวฉู่มีคุณค่าในการเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณ

ลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่สะท้อนให้เห็นการแสวงหาและความเชื่อเกี่ยวกับไฟ ดวงอาทิตย์ และชีวิต โดยเชื่อว่าหงส์มีต้นกำเนิดมาจาก “นกแห่งดวงอาทิตย์” และการขึ้นของดวงอาทิตย์จากทิศตะวันออกไปทางทิศตะวันตก ชาวฉู่เชื่อว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตและความตาย หงส์ยังสื่อความหมายถึงการเกิดใหม่ของชีวิต การรวมวิญญาณแห่งไฟและดวงอาทิตย์สื่อถึงความหมายของชีวิตและพลัง นอกจากนี้ชาวฉู้อย่างเคาหลยยังอ้างถึงเทพแห่งไฟว่าเป็นบรรพบุรุษของพวกเขา และเชื่อว่าจักรพรรดิเป็นร่างอวตารของหงส์ซึ่งแสดงให้เห็นว่าลวดลายหงส์สะท้อนคุณค่าทางจิตวิญญาณของดวงอาทิตย์และชีวิต

วัฒนธรรมผู้ได้ผ่านประวัติศาสตร์และการพัฒนาในยุคต่าง ๆ และได้หลอมรวมวัฒนธรรมที่ราบลุ่มภาคกลางและวัฒนธรรมอนารยชนเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งซึมซับแก่นแท้ของวัฒนธรรมเหล่านั้น และก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมผู้นั้น มีระบบวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ในหนังสือ “วัฒนธรรมหงส์จีน” กล่าวว่า “หงส์เกิดจากการประกอบรวมของสัตว์ในธรรมชาติมากกว่าสิบชนิด เช่น ไก่ นกอินทรี นกนางแอ่น กา นกกระเรียน ฯลฯ” (Pang, 2007) ในบันทึกโบราณกล่าวว่า “หงส์ เป็นนกศักดิ์สิทธิ์ หากได้พบเจอจะนำมาซึ่งความสงบสุข แก่โลก” และหงส์ได้รับการกล่าวถึงเป็น “นกแห่งความเมตตา ปักษาแห่งนิมิตมงคล” สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงถึงคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ ด้านการเปิดรับและนิมิตมงคล

หงส์ในวัฒนธรรมผู้แสดงถึงความเชื่อทางศาสนาและจิตวิญญาณของลัทธิเต๋า นอกจากความศักดิ์สิทธิ์แล้ว หงส์ยังกลายเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณที่รวมไว้ซึ่งคุณธรรมของชาวฉู่ ใน “คัมภีร์ซานไห่จิง” และ “คัมภีร์กลอนฉู่สือ” วัฒนธรรมผู้เป็นแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรมหงส์ ภาพของหงส์เต็มไปด้วยความรู้สึกรักที่ติ่งามของคุณธรรมและจริยธรรม และถือเป็นสัญลักษณ์ของคุณธรรม เมตตาธรรม และความยุติธรรม (Chen, 2020) ซึ่งแสดงถึงการสะท้อนคุณค่าทางจิตวิญญาณของความจริง ความดี และความงาม

การประยุกต์องค์ประกอบทางศิลปะและจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ในผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์

จากการวิเคราะห์ลักษณะเด่นทางศิลปะของลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมผู้ ได้ทำการสรุปลักษณะของลวดลายหงส์สำหรับการออกแบบ โดยมีการผสมผสานจิตวิญญาณและลักษณะทางศิลปะของลวดลายหงส์เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบสมัยใหม่ตามลักษณะทางสุนทรียภาพของยุคสมัยใหม่ ใช้หลักวิธีการออกแบบเพื่อสร้างลวดลายหงส์ขึ้นใหม่

โดยลวดลายหงส์แบบใหม่ที่มีจิตวิญญาณของวัฒนธรรมผู้นี้ได้รับการหลอมรวมเข้ากับการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าทางจิตวิญญาณของวัฒนธรรมไปสู่สาธารณชนโดยผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่ออกแบบครั้งนี้ประกอบด้วยเชิงเทียนเชิงกำยาน โคมไฟตั้งโต๊ะ และแจกัน ซึ่งแสดงถึงการผสมผสานคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ในวัฒนธรรม

1. การประยุกต์ออกแบบเชิงเทียนเชิงกำยานหงส์ฟ้า

การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ครั้งนี้ ผลิตภัณฑ์เชิงเทียนเชิงกำยานได้รับแรงบันดาลใจมาจากเชิงเทียนเชิงกำยานในวิถีชีวิตของคนโบราณ เชิงเทียนเชิงกำยานเกี่ยวข้องกับแสง แสงและความร้อนเป็นสัญลักษณ์ของดวงอาทิตย์ ที่ใดมีแสง ที่นั่นย่อมมีชีวิต เชิงเทียนเชิงกำยานในปัจจุบันไม่ได้มีไว้ใช้สำหรับจุดไฟให้ความสว่างเหมือนเชิงเทียนเชิงกำยานแบบดั้งเดิมอีกต่อไป แต่การเสริมแต่งและเพิ่มบรรยากาศด้วยเทียนและกำยานสามารถแสดงอารมณ์ของชีวิตสมัยใหม่ได้ คุณค่าของลวดลายหงส์จึงสามารถแสดงออกผ่านเชิงเทียนเชิงกำยานได้เป็นอย่างดี

ในการออกแบบลวดลายหงส์ของเชิงเทียนเชิงกำยาน ลวดลายหงส์แบบใหม่ที่จะนำมาประยุกต์ใช้นั้นได้มาจากการสกัดลักษณะเด่นของลวดลายบนเครื่องเงินฉู่ ซึ่งลวดลายหงส์ได้ผ่านการเปลี่ยนรูปให้เป็นแบบนามธรรมเพื่อนำประยุกต์ใช้ในเครื่องเงินฉู่ ลักษณะเด่นหลักคือ ลวดลายหงส์ได้รับการเปลี่ยนให้เป็นแบบนามธรรมในลักษณะของรูปตัว “S” รูปตัว “C” และรูปลูกศร เพื่อผสมผสานลวดลายหงส์เข้ากับแนวคิดทางสุนทรียภาพแบบเรียบง่ายของคนสมัยใหม่ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งองค์ประกอบและปรับเปลี่ยนเส้นของลวดลายหงส์รูปตัว “S” รูปตัว “C” รูปลูกศร ซึ่งไม่เพียงแต่นำเฉพาะความงามที่สง่างามและเรียบง่ายของลวดลายหงส์เท่านั้น แต่ยังทำให้รู้สึกถึงความเคลื่อนไหวของระลอกคลื่นน้ำซึ่งสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของพื้นที่อันมีแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ของอุษัน

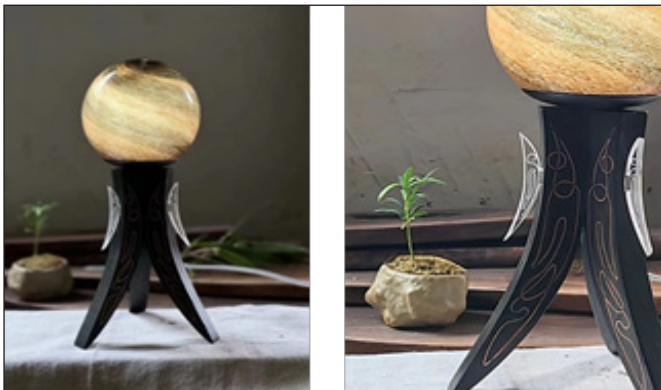
ภาพที่ 5 ผลิตภัณฑ์ “เชิงเทียนเชิงกำยานหงส์ฟ้า”

ที่มา: (Wang, 2023)

2. การประยุกต์ออกแบบโคมไฟตั้งโต๊ะปักหงส์

โคมไฟตั้งโต๊ะเป็นเครื่องใช้ที่ใช้เป็นประจำภายในบ้านในวิถีชีวิตของผู้คนสมัยใหม่ การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ครั้งนี้ รูปทรงของโคมไฟตั้งโต๊ะมาจากตัวอักษรจีนคำว่า “火 (ฮั่ว)” ซึ่งแปลว่าไฟ เนื่องจากหงส์เป็นเทพเจ้าแห่งไฟ และไฟยังเป็นสัญลักษณ์ของแสงสว่างและชีวิต การออกแบบรูปทรงของโคมไฟตั้งโต๊ะมีแรงบันดาลใจจากอักษรจีนคำว่า “火 (ฮั่ว)” ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการสื่อถึงคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์เท่านั้น แต่ยังสามารถแสดงหน้าที่ด้านฟังก์ชันการใช้งานได้เป็นอย่างดีด้วย ขาตั้งของโคมไฟตั้งโต๊ะจะออกแบบเป็นโครงไม้ 3 ขา ตัวโครงไม้ทำจากเทคนิคเครื่องเงินและตกแต่งด้วยลวดลายหงส์ โปะโคมเป็นลูกบอลแก้วทรงกลม ซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์กลางของแหล่งกำเนิดไฟและดวงอาทิตย์ และใช้วัสดุอะคริลิกแกะสลักเป็นลวดลายหงส์ประดับรอบขาตั้งที่เป็นโครงไม้ ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างของคำว่า “火 (ฮั่ว)” และเป็นเหมือนกับเปลวไฟและหงส์ที่ล้อมรอบดวงอาทิตย์

การออกแบบลวดลายหงส์บนโคมไฟตั้งโต๊ะ ผู้วิจัยได้ตั้งองค์ประกอบมาจากรูปทรงของลวดลายหงส์บนเครื่องเซรามิก โดยโครงสร้างลายเส้นของลวดลายหงส์มีลักษณะที่พลิ้วไหวเพื่อแสดงถึงท่วงท่าที่อ่อนช้อยของลวดลายหงส์ ลายเส้นของลวดลายหงส์จะประสานเกี่ยวพันกัน แสดงถึงความสวยงามของจัดโครงสร้างองค์ประกอบของลวดลาย ลักษณะลายเส้นรูปเรขาคณิตแสดงออกถึงความอ่อนช้อยของลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่ และเส้นที่ให้ความรู้สึกพลิ้วไวยังสอดคล้องกับรูปแบบสุนทรียภาพที่เรียบง่ายของคนสมัยใหม่อีกด้วย

ภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์ “โคมไฟตั้งโต๊ะปักหงส์”

ที่มา: (Wang, 2023)

3. การประยุกต์ออกแบบแจกันหงส์คู่มงคล

แจกันศิลปะไม่ได้มีประโยชน์เพียงเป็นภาชนะสำหรับใส่ดอกไม้เท่านั้น แต่ยังมีประโยชน์ในด้านการตกแต่งได้อย่างมีเอกลักษณ์ โดยสามารถนำไปใช้ประดับตกแต่งในพื้นที่ต่าง ๆ ได้ สามารถเติมเต็มอารมณ์ความรู้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นการแสดงถึงคุณค่าทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ในด้านการแสวงหาความดีงาม การออกแบบรูปทรง

ของแจกันในผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์นี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากรูปทรงของเครื่องเงินฉู่ ทั้งนี้เครื่องเงินฉู่ในชีวิตประจำวันของชาวฉู่ ส่วนใหญ่เป็นภาชนะที่มีลักษณะเป็นทรงกลม ทรงกลมในความหมายดั้งเดิมของจีนสื่อถึงความสมบูรณ์ ความดีงาม และความกลมเกลียว การออกแบบแจกันจึงเลือกทรงกลมเป็นรูปทรงของแจกัน ผสมผสานลวดลายหงส์ที่สร้างสรรค์ใหม่เพื่อให้แจกันมีลักษณะความงามดั้งเดิมของศิลปะฉู่ ขณะเดียวกันก็ยังสะท้อนถึงศิลปะสไตล์อาร์ตเดคโคสมัยใหม่

การออกแบบลวดลายหงส์สำหรับแจกัน เส้นของลวดลายหงส์ที่เป็นนามธรรมได้ดึงมาจากลักษณะเด่นของลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่ การออกแบบลวดลายหงส์จะมีลักษณะเป็นแบบเรียบง่าย และยังคงรักษาลักษณะเด่นของรูปร่างของลวดลายหงส์ไว้ เช่น รวมส่วนหัวกับส่วนลำตัวของหงส์เป็นหนึ่งเดียวกัน ประกอบเข้ากับปีก จนกลายเป็นลวดลายหงส์แบบนามธรรม รูปทรงของลวดลายหงส์ที่มีลักษณะสมมาตรบนแจกันนั้นเกิดจากลวดลายหงส์แบบนามธรรมรูปตัว “S” ซึ่งประกอบรวมกันขึ้นใหม่เพื่อสร้างความสัมพันธ์แบบสมมาตร ดังเช่น ลวดลายหงส์คู่ที่หันหน้าเข้าหากัน ทั้งนี้ในวัฒนธรรมจีน การจับคู่กันถือเป็นสัญลักษณ์ของความโชคดี นอกจากนี้ลวดลายหงส์คู่บนแจกันยังแสดงถึงความหมายแฝงทางจิตวิญญาณของความเป็นสิริมงคลอีกด้วย

ภาพที่ 7 ผลิตภัณฑ์ “แจกันหงส์คู่มงคล”

ที่มา: (Wang, 2023)

สรุป

จากการวิจัยภาคสนามและการวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสาร ในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของลวดลายหงส์ที่ปรากฏบนเครื่องเงิน ของวัฒนธรรมฉู่ ลวดลายหงส์และศิลปะเครื่องเงินในวัฒนธรรมฉู่ ได้ชูลักษณะเด่นทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวฉู่ ลวดลายการตกแต่ง เครื่องเงินในศิลปะฉุุนั้นมีความสมบูรณ์เป็นอย่างมาก การสร้างสรรค์ อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวฉู่ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงมากมายของศิลปะ การตกแต่งลวดลายหงส์ จากศิลปะเครื่องเงินชนิดต่าง ๆ ที่ขุดพบแสดงให้เห็นว่า ลักษณะเด่นของลวดลายหงส์มีความแตกต่างกันไปตามประเภทและรูปทรง ของเครื่องเงิน ลวดลายหงส์ได้รับการกลั่นกรองให้กลายเป็นลวดลาย แบบนามธรรม 3 แบบ ได้แก่ ลวดลายหงส์รูปตัว “S” ลวดลายหงส์รูปตัว “C” และลวดลายหงส์รูป “ลูกศร” ลวดลายเหล่านี้มีความเรียบง่ายพลิ้วไหว โครงสร้างลวดลายมีเอกลักษณ์เฉพาะ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่เป็น เอกลักษณ์และความคิดสร้างสรรค์ของชาวฉู่

จากการวิเคราะห์ความหมายแฝงทางจิตวิญญาณของลวดลายหงส์ ในวัฒนธรรมฉู่โดยศึกษาและวิเคราะห์จากคติความเชื่อและลักษณะเด่น ทางศิลปะของวัฒนธรรมฉู่ สามารถสรุปได้ว่า ลวดลายหงส์สะท้อนถึง ความหมายแฝงและคุณค่าทางจิตวิญญาณ 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณค่าทางจิตวิญญาณ ของดวงอาทิตย์และชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของชาวฉู่ที่นับถือ ดวงอาทิตย์ เทพแห่งไฟ และมีความเชื่อว่าหงส์เป็นสัญลักษณ์ของการเกิดใหม่ 2) คุณค่าทางจิตวิญญาณของการเปิดรับและนิมิตมงคล สะท้อนถึงการเปิดรับ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาวฉู่ ลวดลายหงส์ไม่เพียงแต่เป็น การบูรณาการทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการผสมผสานระหว่าง สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทรัพยากรของชาวฉู่ นอกจากนี้ ลวดลายหงส์ ยังเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นมงคลซึ่งสะท้อนถึงการแสวงหาความรุ่งเรือง

และการมีชีวิตที่ดีของชาวฉู่ 3) คุณค่าทางจิตวิญญาณของความจริง ความดี และความงาม สะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนาและหลักธรรมคำสอนของลัทธิเต๋า และการยึดมั่นในการใช้ศีลธรรมในการดำเนินชีวิต

จากการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ นำไปสู่การสกัดองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและความหมายแฝงทางจิตวิญญาณที่เป็นลักษณะเด่นของลวดลายหงส์เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ การนำลวดลายหงส์ในวัฒนธรรมฉู่เข้าไปผสมผสานกับผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์นั้น มีประโยชน์ต่อการเผยแพร่วัฒนธรรมฉู่ และทำให้ความหมายแฝงทางศิลปวัฒนธรรมของวัฒนธรรมฉู่มีความหมายในยุคสมัยใหม่และมีคุณค่าของนวัตกรรมทางวัฒนธรรมมากขึ้น โดยผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ที่ออกแบบครั้งนี้ประกอบด้วย เชิงเทียนเชิงกำยาน โคมไฟตั้งโต๊ะ และแจกัน ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์เป็นสื่อกลางของวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ได้รับการยอมรับจากผู้คน ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่มอบประโยชน์ด้านการใช้งานให้แก่การดำเนินชีวิตของผู้คนเท่านั้น แต่ยังตอบสนองความต้องการด้านคุณภาพและจิตวิญญาณทางวัฒนธรรมของผู้คนอีกเช่นเดียวกันวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนค่อย ๆ มีบทบาทมากขึ้นด้วยผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมสร้างสรรค์ ความหมายแฝงและจิตวิญญาณทางวัฒนธรรมได้เริ่มผนวกเข้ากับวิถีชีวิตของผู้คน และได้รับการยอมรับและสืบทอดโดยคนยุคร่วมสมัยในรูปแบบใหม่

References

- Chen, W. (2017). A summary of the study on the custom of worshipping Phoenix in Chu state. *Journal of Hubei University of Science and Technology*, 37(2), 1-5.
- . (2020). Environmental aesthetics thought in “Yi Zhou Shu”. *Journal of Central South University: Social Sciences Edition*, 26(4), 8-16.
- China cultural relics. (2017). *Appreciation of lacquerware unearthed from Mawangdui Han Tomb*. Retrieved July 9, 2017. https://m.sohu.com/a/147455216_740892/
- Chinese Handicraft. (2017). *Hubei Jiangling Mashan Chu Tomb Phoenix and Bird Embroidery Dragon and Tiger Embroidery*. Retrieved July 9, 2017. https://www.sohu.com/a/158159741_289194
- Hou, M. (2020). Design and innovation of cultural and creative products. *Packaging engineering*, 41(12), 1-10.
- Lu, Z. (2018). Research on the current situation of modern cultural creative product design. *Art and Literature for the Masses: Academic Edition*, (7), 1-15.
- Meng, Y. (2016). Leader in the dragon, and phoenix comes with grace to rest- Study on Dragon and phoenix patterns of Chu lacquerware in the Warring States Period. *Work of art*, (12), 86-95.
- Pang, J. (2007). *Study on the Schema and Spirit of Chu Phoenix*. [Doctor Dissertation, Hunan Normal University].

- Pi, D. (2016). *Chu art history*. Hubei Fine Arts.
- Three Hundred Sixty Baike. (2017). *Gui with phoenix pattern and square seat*. Retrieved July 9, 2017. <https://baike.so.com/doc/6615385-6829178.html>
- Wang, D. [Photographer]. (2023). *Product “Candle Holder Swan”*. [Photo]. Burapha University.
- _____. [Photographer]. (2023). *Product “Pair of Swan Vase”*. [Photo]. Burapha University.
- _____. [Photographer]. (2023). *Product “Swan Table Lamp”*. [Photo]. Burapha University.
- Wei, P. (2010). Attributes and characteristics of cultural and creative products. *Cultural Monthly*. (8), 1-12.
- Yao, W. (1999). On Chu culture from the material life. *Forum on Chinese Culture*, (1), 1-13.
- Yu, J. (2019). Succession and Transmutation: A comparative study on the aesthetics of Chu and Han lacquerware art. *Sichuan Drama*, 224(4), 87-94.
- Yu, W. (1985). *Collection of archeology studies in the pre Qin and Han Dynasties*. Cultural Relics Publishing House.
- Zhang, Z. (1987). *History of Chu Culture*. Shanghai People’s Publishing House.
- _____. (2012). Excellent characteristics and Realization of Chinese cultural and creative products. *Truth Seeking*, (10), 1-14.